

Predstavte si menšie slovenské mestečko, v ktorom žije osemnásťtisíc obyvateľov. Napríklad Kežmarok alebo Malacky. Presne toľko opatrovateľiek a opatrovateľov zo Slovenska pracuje v súčasnosti v Rakúsku. Na dvojtyždňové turnusy k našim južným susedom odchádzajú väčšinou ženy. Viaceré z nich našli v novej práci životné poslanie, väčšina žien však doma necháva neúplné rodiny. Stojí im táto ťažká práca vôbec zato?

Kríza vyhnala slovenské ženy do Rakúska

ROZPADLO SA MI MANŽELSTVO

„Keby som si doma našla prácu aspoň tak dobre platenú ako v Rakúsku, nechodila by som tam,“ začína rozhovor na tému svojho zamestnania v zahraničí Marta Potengová zo Spišskej Novej Vsi. Šarmantnej štyridsiatničke sa kvôli práci v Rakúsku nepodarilo prežiť tieto Vianoce so svojimi dvoma dcérami. Priznáva, že na Štedrý večer jej bolo smutno, no neberie to ako tragédiu, ale ako nutné zlo. „Nejako si na chlieb zarábať musím. A keď nie je

robotu doma, musím chodiť von,“ stručne vysvetľuje Spiššička. Opatrovateľkou je už štyri roky, k práci sa dostala podobne ako väčšina žien cez agentúru, ktorú oslovila v čase, keď nemala zamestnanie. Mala šťastie, vďaka dobrej nemčine jej agentúra rýchlo našla rodinu. Jej prvou klientkou bola 89-ročná babička, ktorá žila v mestečku blízko Grazu. „V dome s nami bývala aj jej dcéra a obe boli veľmi milé. Babička si všetko robila sama, nič náročné, bola som jej skôr spoločníčkou,“ spomína pani Marta. Sta-

rala sa však aj o ležiaceho pacienta, ktorý v čase, keď k nemu nastúpila, trpel hnačkou a každú chvíľu ho museli umývať a prebaľovať. A to bola ve-

Výhody a nevýhody opatrovania v zahraničí

+ zárobok	- odlúčenie od rodiny, samota
+ 14-dňový pracovný cyklus	- cestovanie
+ zdokonalenie v jazyku	- celodenná pracovná pohotovosť
+ absencia nadriadeného	- nemožnosť plánovania
+ nové kontakty v Rakúsku	- strata kontaktov na Slovensku

ru poriadna zberačka. Za ušetrené eurá si Marta chcela časom kúpiť väčší byt. Napokon ho nepotrebovala, pretože jej manželstvo sa rozpadlo. „Manžel si našiel inú ženu. Netvrdím, že sme mali ideálny vzťah, ale využil situáciu, že som bola preč. Myslím, že keby som ostala doma, boli by sme spolu dodnes,“ smutne konštatuje východniarka. Momentálne žije v spoločnej domácnosti s mladšou dcérou, ktorá navštevuje strednú školu. Keď pracuje, dozerá na ňu priateľka. Mama je s ňou v kontakte najmä cez internet. „Našťastie, dcéra je veľmi zodpovedná. Učí sa na samé jednotky, nevstrája, môžem sa na ňu spoľahnúť,“ dodáva pani Marta.

Marta Potengová zo Spílskej Novej Vsi s fotkami svojich dcér. Posledné Vianoce strávila bez nich. Ako opatrovatelka pracuje v Rakúsku štyri roky

Júliusovi Turcerovi sa v Rakúsku tak zapáčilo, že by tam chcel zostať žiť

PO ZLEJ SKÚSENOSTI SPOKOJNÁ

Boženka Kišidajová je sympatická tridsiatnička z Popradu. V Rakúsku ako opatrovatelka pracuje štyri roky. Je vyštudovaná zdravotná sestra a pred odchodom do zahraničia pracovala v popradskej nemocnici na oddelení anesteziológie a intenzívnej medicíny. Je rozvedená a má deväťročnú dcéru Denisku. Do Rakúska odišla pracovať s tým, že potrebuje pracovnú zmenu, niečo iné ako denné a nočné zmeny a určite lepšie finančné ohodnotenie. „Táto práca má veľa výhod a určite aj veľa negatív, ako každá iná. Momentálne mi vyhovuje, že keď som doma, mám dostatok času venovať sa dcére, svojim koníčkam, potrebám. Nie je to len ísť ráno do práce a byť tam dvanásť hodín, stále dookola. Človek má čas aj na normálne veci, nemá stres, vie si veľa vecí naplánovať,“ prezrádza mladá Popradčanka. V Rakúsku sa stará o 94-ročného, čiastočne imobilného pána. Býva s ním sama vo veľkom byte za Viedňou. Priznáva, že s ním veľa starostí nemá. V čase voľna si rada poklebetí s kamarátkami, nakupuje a ide sa niekam prejsť alebo si odbehne do Viedne, kde sa dá stále niečo nové vidieť. Prácu si vybavila cez rakúsku agentúru, zdala sa jej serióznejšia a splnila aj jej požiadavky. Hovorí, že je dôležité vybrať si rodinu a vedieť jazyk. Po zlej skúsenosti trvá na tom, aby bola s pacientom doma sama. „Už by som nešla ku klientovi, ktorý žije s rodinou. Viac ľudí v jednej domácnosti nerobí dobrú krv, ale nie vždy sa to dá,“ vyratúva plusy a mínusy turnusovej práce mladá východniarka.

VŠETKO TAM FUNGUJE, AKO MÁ

Jedným z mála slovenských mužov pracujúcich ako opatrovatel v Rakúsku je Július Turcer z Popradu. Stále slobodný mladík sa prvýkrát na skusy k našim južným susedom vybral v roku 2006 cez agentúru. Už na začiatku ho hodili do hlbokkej vody. Nemecky veľmi dobre nevedel, navyše sa dostal k pacientovi v pokročilom štádiu Alzheimerovej choroby. „Najhorší bol úplne prvý turnus. Stalo sa, že mi klient začal bezdôvodne nadávať, dokonca chcel počas jazdy vystúpiť z auta. Po troch dňoch som si chcel zbalit kufre a odísť domov,“ loví v pamäti Tatranec. Nakoniec vydržal, ostal a zvykol si. Na

Boženka Kišidajová: „Je to paradox, ale pri takejto práci mám viac času pre svoju dcéru.“

ČO POTREBUJETE NA PRÁCU OPATROVATELKY

Vek od 21 do 60 rokov
Doklad o vzdelaní v odbore opatrovatelstvo
Čistý register trestov
Prax minimálne pol roka
Znalosť nemeckého jazyka
Empatiu, zodpovednosť, zvládanie stresu

Slovensku predtým pracoval v nemocnici ako zdravotný asistent na operačnej sále. „Práca na Slovensku ma bavila a nielen peniaze boli impulzom k odchodu. Mal som 28 rokov a chcel som skúsiť niečo nové, chcel som na vlastnej koži zistiť, či dokážem fungovať aj inde, nielen doma. Iste, peniaze sú dôležité. Zarábam som vtedy okolo 11-tisíc a keď som zaplatil všetky účty a stravu, veľa mi toho neostalo. Aj ja som chcel vlastné bývanie, založil si rodinu a na to sa na Slovensku zarobiť nedalo,“ priznáva Július. Na prácu v Rakúsku nedá dopustiť. Staral sa o štyroch pacientov a zatiaľ nemal nikdy dôvod sťažovať sa na neplnenie zmluvy či nedôstojné podmienky. Naopak, popri práci zažil veľa pekného a aj vďaka pacientovi sa zdokonalil v jazyku. „Dva a pol roka som sa staral o takmer storočného deduška. Bol to veľmi milý pán. Dovtedy som po nemecky veľa nevedel, iba základné veci. Ale on so mnou stále komunikoval, odpovedal mi na otázky, takže za tie roky som sa vďaka nemu výrazne zdokonalil v jazyku. Zaujímavé bolo, že keď som prišiel, starý pán bol ležiaci, neskôr sa posadil na vozík a asi rok pred smrťou už chodil len s paličkami,“ opisuje zaujímavú situáciu mladý Popradčan. Ako muž opatrovatel je tak trochu raritou. Predsa len, ženy mnohí považujú za empatickejšie a celkovo vhodnejšie na toto náročné povolanie. Jeho blízki a priatelia berú jeho zamestnanie ako každé iné. „Nestretol som sa so žiadnymi posmeškami alebo negatívnymi reakciami,“ konštatuje Július. Priznáva, že ženy, ktoré odchádzajú od svojich rodín za prácou do Rakúska, obdivuje. Ak by bol on v podobnej situácii, zvažoval by, či by si radšej nenašiel zamestnanie doma, hoci aj slabšie plate-

né. Zatiaľ však túto otázku nerieši. Hoci má na Slovensku priateľku, uvažuje nad tým, že sa usadí v Rakúsku. „Život je tam jednoduchší. Všetko funguje, ako má. Na úradoch sú k vám slušní a milí, všetko vybavíte rýchlo, bez stresov. O kvalite služieb ani nehovorím, dokonca aj mnohé potraviny sú v Rakúsku lacnejšie. Na druhej strane, doma je doma,“ uzatvára debatu východniar.

Miloslav Barna zo Sociologického ústavu Slovenskej akadémie vied

INVÁZIA ZA HRANICE

Predstavili sme vám tri príbehy Slovákov pracujúcich v Rakúsku. Hospodárska kríza v roku 2009 a masívne prepúšťania a krachy viacerých firiem doma i v zahraničí spôsobili, že sa k našim južným susedom začali opatrovatelky i opatrovatelia doslova hrnúť. Podľa aktuálneho výskum Sociologického ústavu Slovenskej akadémie vied (SÚ SAV) prudký nárast počtu opatrovateliek nastal v roku 2009. Z vtedajších šesťtisíc ich počet za rok narástol až na viac ako 15-tisíc. „Jednoznačne dominujú ekonomické dôvody, akými sú napríklad strata zamestnania, hľadanie vyššieho zárobku alebo dlhodobější nezamestnanosť,“ konštatuje sociológ Miloslav Barna zo Sociologického ústavu SAV v Bratislave. Najviac opatrovateliek pochádza z Košického, Prešovského, Nitrianske-

ho a Banskobystrického kraja, teda z chudobnejších regiónov Slovenska. Približne polovica zo všetkých opatrovateliek sú vydaté ženy. V roku 2009 sa významne zmenila aj veková skladba opatrovateliek. „Kým pred rokom 2009 boli medzi opatrovatelkami rovnako zastúpené ženy nad 34 rokov a ženy mladšie, od roku 2010 už viac ako 70 percent tvoria ženy staršie ako 34 rokov,“ hovorí sociológ.

AKO SA NESTAŤ OBEŤOU

- Dôkladne si cez úrady alebo známych preverte agentúru
- **Nepodpisujte nejasnú zmluvu, poraďte sa s právnikom**
- Pýtajte sa agentúry, za čo jej platíte
- **Zdokonaľujte sa v jazyku**
- Nechajte blízkym presnú adresu, kam cestujete
- **V ohrození života kontaktujte miestnu políciu**
- Zoznámte sa s inými opatrovatelkami z okolia
- **V zamestnaní buďte slušná, ale trvajte na podmienkach zmluvy**

POZOR NA NESERIÓZNYCH PODNIKAVCOV

Slovenské opatrovatelky pracujú v Rakúsku ako živnostníčky. Musia sa riadiť príslušnými rakúskymi zákonmi a platiť odvody. Prácu im sprostredkujú rôzne agentúry u nás i v Rakúsku, každá ponúka iné služby a poplatky. Existujú agentúry, kde nezaplatíte ani cent, a sú také, kde od vás vypýta-

Martina Sekulová z Inštitútu pre verejné otázky

Analytička: Mnohé opatrovatelky sa nechajú dobehnúť

Analytička Inštitútu pre verejné otázky (IVO) MARTINA SEKULOVÁ uskutočnila od decembra 2010 do novembra 2011 na vzorke sedemnástich žien, troch mužov a jednej pracovnej agentúry výskum

o slovenských opatrovatelkách v Rakúsku.

■ **Výskum ste robili v niekoľkých rovinách. V jednej z nich ste sledovali, ako sa prejavuje migrácia opatrovateliek za prácou v ich rodinách. Na čo ste prišli?**

Rozdiel v dôsledkoch na rodinu je okrem iného v tom, či ide o mladé rodiny, teda ženy do 35 rokov, ktoré majú manžela a menšie deti, alebo o staršie ženy s už odrasteným potomstvom. Mladšie ženy znášajú odlúčenie od rodiny ťažšie, cítia smútok nad tým, že nemôžu byť so svojimi deťmi a dohliadať na ich výchovu. Neprítomnosťou matky v domácnosti sa zhoršil prospech detí v škole, dochádzalo k narúšaniu rodinného života a tým aj k odcudzovaniu partnerov. Vý-

nimkou nebol ani rozvod. Pri starších ženách je situácia odlišná. Mnohé vyhorené po rokoch rutinného pracovného a rodinného života našli novú sebarealizáciu a poslanie. Práca v Rakúsku priniesla aj obohatenie do ich rodinného a partnerského života. Intenzívnejšie začali tráviť voľný čas, našli si nové témy na rozhovory.

■ **Drvivá väčšina opatrovateliek si hľadá prácu v Rakúsku cez agentúry. Nie všetky sú však seriózne. Stretli ste sa vo výskume s nejakými neférovými praktikami?**

Niektoré agentúry napríklad opatrovatelky nútia, aby využívali ich systém dopravy. Ide o rozvod

autami, ktorých šoféri sú neraz unavení a riskujú nehody z mikrosnánku. Potom sú to neúmerne vysoké a netransparentné poplatky, ktoré sa môžu vyšplhať aj na tisíc eur ročne. Mnoho agentúr opatrovatelky pravdivo neinformuje o zdravotnom stave klienta. Tie seriózne sa chodia na pacienta pozrieť, ale mnohé to nerobia. Problémy sú aj s ubytovaním, stalo sa, že opatrovatelka mala mať vlastnú izbu, ale spala na prístelke pri pacientovi. Niektoré ženy nemajú dosť peňazí na nákup potravín pre seba i klienta, stáva sa že v rodinách hľadujú.

■ **Stretli ste sa počas výskumu s faktom, že niektorí klienti, respektíve ich rodiny si zamieňali opatrovatelky s ošetrovatelkami či dokonca s pomocníkmi v domácnosti?**

Opatrovateľ nie je ošetrovateľ. Opatrovateľ je spoločník, ktorý klientovi zabezpečuje nákupy, pomáha mu s hygienou, ide s ním na prechádzku, nakrmi ho a podobne. Bez poverenia lekára

nemôžu robiť zdravotnícke zásahy. Prax je však taká, že ženy poskytujú aj zdravotnícke zásahy, zavádzajú katéter, infúzie. Veľa rodín očakáva od opatrovateliek 24-hodinový pracovný čas, hoci majú nárok na voľno, ale aj iné služby, chcú napríklad, aby upratovali, starali sa o záhradu alebo o ostatných členov domácnosti.

■ **Kto a ako by mohol v toto smere opatrovatelkám pomôcť?**

Mali by sa zaviesť isté štandardy, vrátane odmeňovania. Pri prepočte odmeny na pracovnú pohotovosť je suma hlboko pod minimálnou mzdou v Rakúsku. Myslím si, že súčasťou opatrovateľských kurzov by mala byť aj administratívna príprava. Väčšina z nich pracuje na živnosť a zvládnuť nejasný daňový a odvodový systém dá poriadne zabráť aj skúsenejším. Tiež chýba inštitúcia, ktorá by ženy informovala, čo je a čo nie je v poriadku. Dnes si ženy pomáhajú v podstate samy alebo prostredníctvom diskusií na rôznych weboch.

jú aj tisíc eur ročne. Veľa žien sa opáľilo aj na neseriózných podnikavcoch. Od stavu klienta sa odvíja aj práca a aj pláca opatrovateľky. Zdravotný stav pacientov v Rakúsku sa označuje od 1 do 7, pričom sedmička sú najhoršie stavy, ľudia neschopní pohybu a komunikácie. Podľa aktuálneho výskumu SÚ SAV sa zárobky opatrovateľiek pohybujú v intervale od 45 do 65 eur na deň. Za 14 dní je to teda od 630 do 910 eur. Väčšina žien si musí z tejto sumy uhradiť odvody a ďalšie poplatky, najmä agentúram. Klient zabezpečuje opatrovateľke ubytovanie, stravu a väčšina uhrádza náklady na dopravu. Výhodu majú opatrovateľky, ktoré sú aj matky. Tie si môžu k zárobku uplatniť aj rakúske prídavky na deti. Napríklad opatrovateľka s dvoma deťmi vo veku 9 a 14 rokov dostane vyše 254 eur.

JAZYK A BEZÚHONNOSŤ

Ani v minulom roku záujem o prácu opatrovateľiek a dopyt zo strany rakúskych seniorov neútlhol. Aspoň tak to tvrdí Marta Kopka,

konateľka bratislavskej opatrovateľskej agentúry Senior Service. „Denne ma telefonicky alebo prostredníctvom mailu kontaktuje 20 až 25 nových ľudí,“ konštatuje. O prácu sa najčastejšie zaujímajú ženy v strednom veku z východného a severného Slovenska. „Najdôležitejšia je znalosť jazyka. Od záujemkyň o prácu vyžadujeme okrem iného správne ovládanie nemčiny, minimálne rok praxe a bezúhonnosť. Nie všetky ženy dokážu tieto požiadavky splniť,“ podčiarkuje konateľka. Podobne ako mnohé iné agentúry aj táto vyberá od opatrovateľiek za svoje služby poplatky. „Navštívime každú rodinu, do ktorej ide naša opatrovateľka. Každé opatrovateľke garantujeme minimálnu mzdu 700 eur v čistom za 14 dní, niektoré si dokážu zarobiť za mesiac aj dvojnásobok,“ vysvetľuje Marta Kopka. A akých prehrškov sa slovenské opatrovateľky najčastejšie dopúšťajú? „Ide o zanedbávanie pracovných povinností, alkoholizmus, krádeže a ponocovanie,“ vyratáva konateľka.

OLIVER ONDRAŠ
Foto: autor, Thinkstock, archiv

Redakcia týždenníka Slovenka a spoločnosť UNIPHARMA

– 1. slovenská lekárnická akciová spoločnosť,

VYHLASUJÚ 22. ročník ankety

**OTEC
ROKA**

Rodín, ktorým osud naložil na plecia toľko, že by sa to iným zdalo nemožné uniesť, je, žiaľ veľa. Aj otcov, ktorí musia často zvládnuť oveľa viac ako ich sused či kolega, žije na Slovensku dosť. Sú pre svoje okolie príkladom hodným obdivu, ale často sa im dostáva málo uznania. Práve túto možnosť dáva anketa **OTEC ROKA**.

Už po dvadsiaty druhý raz chceme aj s pomocou našich čitateľov nájsť a predstaviť dobrých otcov, ktorí zvládnu viac, ako je bežné – delia sa so svojimi partnerkami o starostlivosť o početnú rodinu, o ťažko choré deti, sú láskavými náhradnými rodičmi a dávajú lásku opusteným deťom alebo musia nahrádzať deťom aj matku, ktorá ich opustila. Počas dvadsiateho ročníka ankety sme predstavili desiatky takýchto otcov, ale ešte stále ich veľa zostalo nepovšimnutých. Preto, vážené čitateľky a čitatelia, píšete! Na vaše návrhy čakáme do 10. mája 2012 na adrese: redakcia Slovenky, ul. Vl. Clementisa 10, 821 02 Bratislava.

Čo musí návrh obsahovať?

Základné údaje o otcovi – vek, povolanie, počet detí, záľuby, bydlisko a najmä dôvod, prečo si myslíte, že si zaslúži titul Otec roka.

Návrh môže poslať ktokoľvek – manželka, deti, príbuzní, susedia, známi či kolegovia, ale aj pracovníci miestnych úradov či úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorí sa s takýmto otcami často stretávajú.

Podmienkou je, aby mal otec v starostlivosti aspoň jedno nezaopatrené dieťa a svojim vlastnoručným podpisom potvrdil, že o návrhu vie a súhlasí s ním.

Spomedzi návrhov vyberie a nominuje redakcia päť otcov, ktorých predstavi v Slovenke, a o víťazovi rozhodnú hlasovaním čitateľa. Meno Otca roka 2012 vyhlásime v predvečer Dňa otcov, ktorý slávime v treťu júnovú nedeľu.

Príhlaška

Meno a priezvisko otca

Presná adresa bydliska otca

Číslo telefónu

Navrhovateľ

Meno a adresa navrhovateľa

Číslo telefónu

Vlastnoručný podpis otca

Generálny partner

Partneri ankety

*